

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Gygy*

Cím: *Akik Budapestet fölépítették*

Forrás: *Népszava*

Osztályozás

Tárgy

69

Hely

Idő

"1924"

Személy

Helyszám

2. 1924. 3. 9.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Akik Budapestet fölépítették.

Az építőmunkások végső nyomorúsága. — A munkanélküliség pusztításai az építő szakmában. — A kapitalizmus nyomorban hagyja a munkásokat épp úgy, mint a munkavezetőket. — A hajcsárszellem tragédiája.

A nagyterem zsúfolt. A fal mellett elhelyezett székeken, meg a teremben szanaszét ülve, akinek nem jutott ülőhely, állva hallgatja a központból kiküldött előadó előadását arról, hogy a kurzus mit csinált a betegségyezésből és a balesetbiztosításból. A keserűség kaja tört ki azoknak a számadatoknak a hallatára, amelyek kifejezik azt a papirkorona mennyiséget, amit mostanában félig és egészen rokkanttá vált munkásoknak juttatnak. Még csak nem is köldüsfillér. Valami neveltséges, fölháborító semmibevevése, lebecsülése a munkának ordít ki ezekből a számokból és az emberek, akik ott ülnek ezen a hétköznapi délelőtti szakszervezetük helyiségében, szomorúan bólongatnak a fejükkel, mint akik azt mondják: „Hát hiszen így van ez az egész vonalon, a munkással épp annyit törődnek, amikor a betegségéről, a szerenésatlanságáról van szó, mint amikor a munkanélküliség keserves nyomorúsága szakadt rá vagy amikor családja főtartásának súlyos gondjaival kell megküzdnie.”

A falon egy olajfestmény tipikus munkás-jelenetet ábrázol. Az egyik munkás fölolvassa a *Népszavát* négy társának. Sajnálom, hogy nem írhatom ki a festő nevét, a magasra helyezett képről nem volt leolvasható a festő aláírása, de alakjai olyan élethűek, olyan kifejezőek, mintha innen a teremből, ebből a sokaságból kerültek volna föl oda a vászonra. A főhímerés világossága és a munkássors szomorúságának a borja egyformán ott él a tekintetekben, az arcokon és a gesztusokban.

Az elvtársakból, akik az építőmunkások szakszervezeti ügyeit vezetik, a keserű bánat szava tör ki.

— Soha ilyen telünk még nem volt, mint az idén — mondják —. Soha olyan pusztítás, nem esett a szakmában, mint most. Nincs

nap, hogy ne lenne halottunk. A nyomorúság viszi el őket.

A kőműves és a szakmában dolgozó munkások — folytatják — mind a szabadban végzik a munkájukat, közöttük soha nem volt tuberkulózisos beteg és most ez a nyavalya pusztít a legnagyobb mértékben közöttük, halottainknak kilenczederésze tuberkulózisban pusztult el. Anyai a munkanélküli, hogy már segélyt sem

tudunk nekik adni. Elfogyott az erre való alap. A jelentkezők sorrendje is illuzórius valami lett, hiszen nincs munka, ahová el lehetne helyezni a jelentkezőket...

És megerősítik ezt

a munkanélküliség megdöbbentő adatai.

4000 kőműves közül 400 van munkában, 1500 cementesből 200 dolgozik, 5000 téglagyári munkás közül 2–300 ember dolgozik az egyetlen üzemben levő gyárban. Még a legenyhébb a cserépfedők és palafedők sorsa, nekik munkát juttat a havazás is, ők takarítják le a háztetőkről a havat és végzik a havazás következtében szükségessé vált reparációkat és külön rubrika a palléroké, 600 pallér van munka nélkül, a legsúlyosabb nyomorúságban. Mindezek a számok azonban csak akkor kapnak életet, csak akkor érezzük ezeknek az adatoknak a nyomasztó súlyát.

amikor az ember belevegyül a sokaságba.

megszólítja az embereket és hallgatja a beszédüket.

B. J. kőműves elmondja, hogy hét hete nem keresett semmit. Abból tengetik életüket, amit a felesége mosással keres, vacsoraszét elteszi reggelre a gyerek számára, lerongyoltóságukban csak úgy tudnak magukon segíteni, hogy az asszony a napszám ellenében régi fehérneműt kér. Igen, az asszony... az hazahozza a kapott kosztot is, mert különben

éhezne a gyerek... a gyerek... Tejet, szegény, bizony sohasem kap, ott él a sötét szobában, feleskonyhában szegényke, ki nem nagyon mehet, mert hát nincsen cipője.

S. I. kőműves tíz hete van munka nélkül.

— Mosókonyhában lakom a feleségemmel és a hat gyermekemmel

— mondja. — Nehéz sor még csak régighallgatni is, amiatt lefesti sorsukat: A legidősebb 12 éves, a legkisebb 2 éves... Nedves lyuk, két gyermek angolkóros, beteg, aztán a szüleim gondja is rámszakad, kereséktelen öregek. A feleségem mosni jár, kilencedmagammal eszünk abból, amit keres... Hogyan vesztetem el a lakásom, hogy kerültem a nedves mosókonyhába? — Az ember keserűen nevet. — Ó, az urak nagyon jól tudták ennek a módját.

Tizenkilencben politikai okokból letartóztattak, egy évig voltam börtönben, közben kimondták, hogy aki félévnel hosszabb szabadságvesztést szenved, annak elvehetik a lakását. Így került az asszony, hat kicsi gyerek és két öreg ember az utcára. Még örülnünk kellett ennek a mosókonyhának is. Itt gubbasztunk, tengődünk, várjuk, hogy mi lesz... Igen, a gyerekek, azok a legsúlyosabb gond, semmiség ehhez képest, hogy én még nem ettem... A gyerekeknek rántottleves juttott ebédre, főzeléket esznek, vacsorára ennek a maradékát... Hus? Amióta munka nélkül vagyok, nem láttam húst. Tej? Ó, ne is beszéljünk erről elvtárs, mondom, a gyerekek gondja a legnehezebb.

B. M. kőműves nyolc hete van munka nélkül, öt gyereke van, 24 éves lánya dohánygyári munkásnő, az keres rájuk, annak a keresetéből él: 20 éves fia, aki munkanélküli segédmunkás.

kas, két iskolásgyereke, akik közül az egyik 12, a másik 9 éves. 15 éves leánya kórházban fekszik, tuberkulózisa van, a végét járja. A felesége szintén beteg, 5-6 hete nem ettek húst, addig is csak egyszer hetenként, vasárnap. Legyen szíves elviársam — kéri —, szőljon odabent a *Népszavánál*, küldjék csak a lapot, míhelyt munkához jutok, becsülettel kifizetem a hátralékot.

Aki szemléltető oktatást akar a kapitalizmus való természetéből, az nézze meg azonban a palléroknak a sorsát.

Rajtuk külön tragikummal bizonyosodik be a kapitalista elismerés és hála valódi természeté. Hiszen a munkás is a tőkésnek dolgozik, az ő verejtékéből épülnek a tőkésék vagyonai és jóléte, de a pallérokkal valahogyan mégis másképen áll. Ezek életük javát azért adták oda, hogy minél nagyobb teljesítményt sikerüljön a munkásból a munkáltató javára ki-préselni. Az előirányzott munkán fölül lerakot minden egyes téglá, minden kanálnyi vakolat, minden korábban elhelyezett mestergerenda csak fütötte és tüzelte a buzgóságukat. És most ott vannak 600-an a legkétségbeesettebb nyomorban, épp olyan elhagyatottságban, épp olyan nyomorban, mint azok, akiket hajszoltak.

Sz. J. főpallér például a legnagyobb építőcégeknél dolgozott. A legnevezetesebb épületeken dolgozott és óvta a munkáltató érdekét. Most a végső nyomorúságban sinylődik. És így vannak a többiek is. Sorra fölemlégetik a nevüket és megdöbbentő részleteket mondanak el a sorsukról.

Idősebb emberek. Más munkát aligha vállalhatnának, ha meg is változnak a viszonyok. Mint pallérok kénytelenek kényerüket továbbra is megkeresni és a kizsákmányolás ellen nem tehetnek mást, mint hogy ők is szervezettek lesznek.

Az élet kegyetlen erővel préselte ezekben az emberekbe a szocialista igazságot. Lehetetlen-ség volt, hogy ki ne nyíljon agyuk ennek az igazságnak a számára.

Most már ott vannak a szervezett munkások sorában a pallérok is

és mint öntudatos emberek, várják az alkalmat, amikor megint munkához foghatnak, de más szellemben és más hivatás tudatában, mint valaha a múltban.

Hogy valamelyest kizökkenjünk ebből a fekete szomorúságból, ráterelem a beszélgetést a múltba, amikor munkája volt az építőmunkásnak. Arról beszélgetünk, ki hol dolgozott és megered a beszédük, egymásba fonódik a szavuk, amikor elmondják: — Én építettem a Kuriát... a parlamentet... a Mücsarnokot... az Anker-palotát... az Iparművészeti Muzeumot... a királyi várat... a pénzügyminiszteriumot... az igazságügyminiszteriumot... a Müegyetemet... a Gellértfürdőt... És ahogy mindegyikük felsorolja egykori munkahelyét, épületeket neveznek még, díszét, büszkeségét a fővárosnak.

Ahogy képzeletünk visszaszáll a múltba, meg-elevenedik előttünk a munka esodaterő ereje, amely a homokból, a pusztaságból palotákat emelt ki, metropólist teremtetett a viskókból, látványosságot a visszamaradottságból, díszet, pompát a lerongyoltságból... És az emberek, akik ezt megcselékédtek, akik ott hagyták ifjúságukat, egészségüket, erejüket, akiknek a kezemunkája ott nevet és díszlik felénk, imez itt ülnek, állnak körülöttem, magukba rogyva, elhagyatottan, a munkanélküliség és a drágaság martalékául odadobva. És ebből a szürkeségből, ebből a szomorúságból, ebből a roskadt-ságból testet ölt előttünk a munkásinduló tragikus erájü sorainak igazsága:

*Mi építjük föl palotáit,
De hol a kéz, mely díjat ad? ...*

Ggy.